

Jan Mirosław Kasjan (1933-2010).
Poeta, folklorysta i eseista, tłumacz i edytor,
historyk literatury

Urodził się 9 lipca 1933 r. w Żurominie na Mazowszu w rodzinie nauczycielskiej. Był synem Józefa i Kazimiery z domu Radomskiej. W mazowieckim miasteczku spędził wczesne dzieciństwo, a kolejne lata w rodzinnym mieście ojca, w Czortkowie na Podolu, gdzie Kasjanów zastał wybuch drugiej wojny światowej. Sześcioletni pobyt na Ukrainie sprawił, że młody Jan Kasjan szybko opanował język ukraiński oraz poznał miejscowy folklor. W 1945 r. rodzina Kasjanów wróciła do Polski i zamieszkała w Lipnie. Rodzice pracowali jako nauczyciele, a Jan kontynuował naukę w miejscowym gimnazjum. Następnie uczęszczał do liceum im. R. Traugutta w Lipnie, które ukończył w 1951 r. Jeszcze w trakcie nauki, w 1949 r., wstąpił do Związku Młodzieży Polskiej.

Po maturze podjął studia filologiczne na Wydziale Humanistycznym UMK, które ukończył w 1955 r. Promotorem pracy pt. „Nieznana poezja Stanisława Starzyńskiego” był mgr Sławomir Leonard Rogowski. Już jako wyróżniający się student, na ostatnim roku studiów pełnił obowiązki zastępcy asystenta w Katedrze Podstaw Marksizmu UMK. Po uzyskaniu magisterium otrzymał nominację na asystenta i został przeniesiony do Zespołowej Katedry Literatury Polskiej. W 1964 r. uzyskał stopień doktora na podstawie pracy „Przysłowia i metaforyka potoczna w twórczości Słowackiego”, napisanej pod kierunkiem prof. dr. Juliana Krzyżanowskiego, a recenzowanej przez prof. dr. Konrada

Górskiego i prof. dr. Bronisława Nadolskiego. Po doktoracie swoje zainteresowania badawcze skupił na folklorze – dziedzinie przez siebie najbardziej ulubionej. W 1968 r. powołano go na stanowisko docenta. Kolejny stopień naukowy, doktora habilitowanego w zakresie historii literatury i folklorystyki, uzyskał w 1977 r. na podstawie rozprawy zatytułowanej „Poetyka polskiej zagadki ludowej”. Kilka lat później rozprawa ta została ponownie opublikowana, w rozszerzonej wersji, jako monografia pt. *Polska zagadka ludowa*. W 1989 r. uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1994 r. profesora zwyczajnego.

Zatrudniony na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w 1955 r., przeszedł wszystkie szczeble kariery naukowej i zawodowej, pełniąc także funkcje wicedyrektora Instytutu Filologii Polskiej w latach 1970-1973 oraz kierownika Zakładu Literatury Polskiego Romantyzmu i Pozyty-

wizmu w latach 1990-1994. Na przełomie roku 1979/1980 sprawował przez pewien czas funkcję kierownika Zakładu Teorii Literatury. W tym czasie współpracował również z Podyplomowym Studium Etnografii, działającym przy Instytucie Archeologii i Etnografii UMK. Prowadził tam przez kilka lat – według autorskiego programu – zajęcia z folkloru. W ciągu czterdziestoletniej pracy dydaktycznej prowadził różnego typu zajęcia: wykłady, konwersatoria, ćwiczenia i seminaria magisterskie z literatury ludowej i romantycznej, zajęcia specjalizacyjne dla magistrantów, ćwiczenia z analizy literackiej i teorii literatury. Był sumienny i zaangażowany w realizację procesu dydaktyczno-wychowawczego, o czym świadczy fakt, że wypromował wielu magistrów i doktorów. Po 41 latach pracy na UMK w 2001 r. przeszedł na zasłużoną emeryturę. Jeszcze przez kilka lat pracował na ½ etatu w Instytucie Filologii Polskiej, prowadząc seminaria oraz wykłady i konwersatoria z literatury romantycznej, literatury ludowej i estetyki.

W 1972 r., w rozmowie z Ryszardem Jankowskim, podczas audycji zatytułowanej „Spotkanie ze sztuką”, zapytany o zainteresowania naukowe, powiedział: „interesuję się dwoma takimi obszernymi działami. Pierwszy to jest folklorystyka, nauka o literaturze, poezji i prozie ludowej. A drugi dział to jest polska literatura romantyczna, zwłaszcza wczesnoromantyczna, ta bliższa oświeceniu”. W kręgu zainteresowań profesora znalazły się też teoria gatunków literackich oraz wybrane zagadnienia estetyki literackiej.

Jan Kasjan był także poetą. Swoje pierwsze wiersze publikował już w trakcie studiów w „Gazecie Pomorskiej” i jej dodatkach: „Nowy Tor”, „Spojrzenia”, później w czasopismach „Pomorze”, „Wiatraki”, „Życie Literackie”, „Litery”, „Przekrój”, „Przegląd Literacko-Artystyczny”. Wydał pięć tomików poezji. Wśród nich można wymienić: *Ognisko i ciemny wiatr* (Gdynia 1962), *Galązka mroku* (Kraków 1968), *Progi* (Poznań 1980), *Znikające aureole* (Bydgoszcz 1990), *Obnażona ziemia* (Toruń 1996). Wszystkie liryki, oprócz ostatniego, sygnował drugim imieniem i nazwiskiem. Tłumaczył na język polski wiersze poetów bułgarskich, niemieckich, włoskich oraz ukraińskich. Spod jego pióra wyszły również książki: *Na przełęczy światów*, zawierająca

150 ukraińskich baśni, gadek, humoresek i podań ludowych (1994), oraz *Zagadki rozmaite i pytania służące zabawie i nauce* (1994).

Należał do kilku towarzystw, m.in. do Towarzystwa Naukowego w Toruniu, Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, od 1968 r. do Związku Literatów Polskich (od 1959 r. należał do bydgoskiego Koła Młodych Pisarzy ZLP), Towarzystwa Naukowego im. Tarasa Szewczenki we Lwowie. Ponadto był członkiem Komitetu Nauk o Literaturze Polskiej PAN.

Za swoją działalność naukowo-badawczą, dydaktyczno-wychowawczą i organizacyjną otrzymał liczne nagrody, wyróżnienia i odznaczenia przyznane przez instytucje państwowe, regionalne i akademickie, m.in. resortowe (1978, 1983, 1987) III stopnia i wojewody toruńskiego za twórczość poetycką (1981), nagrody Rektora UMK, a także Srebrny Krzyż Zasługi (1973) i Złoty Krzyż Zasługi (1975), odznakę Zasłużonego Działacza Kultury (1981) oraz Order Odrodzenia Polski (1988). W 1978 r. został nagrodzony przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za rozprawę habilitacyjną oraz zbiór szkiców *Siostrzane muzy*.

Zmarł 21 kwietnia 2010 r. i został pochowany na Cmentarzu Komunalnym przy ul. Grudziądzkiej w Toruniu.

W połowie stycznia 2011 r. żona – Danuta Kasjan – przekazała jego zbiory fonograficzne do Muzeum Etnograficznego w Toruniu, które wzbogaciły tę instytucję o kolejne wartościowe kolekcje. Spuścizna profesora składa się z nagrań na 15 taśmach szpulowych i 18 taśmach kasetowych. W prywatnym archiwum dźwiękowym można znaleźć ciekawe nagrania zawierające utwory z Mazowsza, Podlasia, Kurpiów, byłych województw: zamojskiego lubelskiego, suwalskiego, rzeszowskiego, biłgorajskiego, kieleckiego, ciechanowskiego oraz dzisiejszego kujawsko-pomorskiego. Są wśród nich pieśni powszechne i obrzędowe, przyśpiewki weselne, ballady, kołysanki oraz wywiady.

Bibliografia: Akta studenckie Jana M. Kasjana, AUMK, sygn. 7141; Akta osobowe Jana M. Kasjana, AUMK, sygn. K-96/16; Akta przewodu doktorskiego Jana M. Kasjana, AUMK, sygn. WH-30/52, Akta przewodu habilitacyjnego Jana M. Kasjana, AUMK, sygn. WH-73/2; F. Indan, *Katedra Podstaw Marksizmu-Leninizmu*, w: *Uniwersytet Mikołaja Kopernika 1945-1955*, pod red. R. Galona, Warszawa 1957, s. 79; D. Steyer, *Wydział Humanistycz-*

ny, w: *Uniwersytet Mikołaja Kopernika 1956-1965*, pod red. R. Galona, Toruń 1965, s. 54; J. Wojtowicz, *Doktoraty i habilitacje 1956-1965*, tamże, s. 177; J. Zdrenka, *Pasje pana docenta (szkic do portretu)*, Toruńskie Informacje Kulturalne 1988, nr 2, s. 24-26; *Kto jest kim w Polsce. Informator biograficzny*, Warszawa 1984, ed. 1, s. 376, ed. 2, 1989, s. 510; J. Bełkot, *Instytut Filologii Polskiej*, w: *Uniwersytet Mikołaja Kopernika 1966-1980*, pod red. J. Bełkota, t. 1, Toruń 1992, s. 56, 62, 74, 75, 77; H. Moraczewska, *Doktoraty i habilitacje w latach 1966-1980*, tamże, t. 2, s. 104, 110; B. Otręba, *Komitet Uczelniany Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej*, tamże, t. 2, s. 188; *Powstanie i pierwsze dziesięć lat Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 1945-1956: wybór źródeł*, Toruń 1995, s. 334-335; *Uniwersytet Mikołaja Kopernika. Wspomnienia pracowników*, pod red. A. Tomczaka, Toruń 1995, s. 240; *Kto jest kim na Wydziale Humanistycznym UMK*, pod red. J. Bełkota, Toruń 1997, wyd. 2, s. 15-16; *Współcześni uczeni polscy. Kasjan Jan M.*, pod red. J. Halawy, Warszawa 1999, t. 2, s. 285; *Złota księga nauki polskiej. Naukowcy przelomu wieku. Kasjan Jan M.*, pod red. K. Piconia, Warszawa 2001, s. 206-207; M. Jakitowicz, *Jan M. Kasjan – portret twórcy*, Rocznik Kulturalny Kujaw i Pomorza, Bydgoszcz-Toruń-Włocławek 2002, t. 16, s. 140-147; *W kręgu folkloru, literatury i języka. Prace ofiarowane prof. Janowi M. Kasjanowi w 70. rocznicę urodzin*, pod red. M. Jakitowicz i V. Wróblewskiej, Toruń 2006, ss. 396; *Pracownicy nauki i dydaktyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 1945-2004. Materiały do biografii*, pod red. S. Kalembki, Toruń 2006, s. 330-331; A. Supruniuk, M. A. Supruniuk, *Uniwersytet Mikołaja Kopernika w fotografiach 1945-2010*, [t.] 1, Toruń 2011, s. 334; V. Wróblewska, *Wspomnienie. Prof. Jan Mirosław Kasjan (1933-2010)*, Głos Uczelni, 2011, nr 5, s. 22; Z. Jędrzyński, *Kasjan Jan Mirosław (1933-2010), poeta, folklorysta*, w: *Toruński Słownik Biograficzny*, pod red. K. Mikulskiego, t. 7, Toruń 2014, s. 101-104; D. Wojtasińska, *Głosy na temat... Wypowiedzi profesorów Uniwersytetu Mikołaja Kopernika na podstawie Archiwum Dokumentów Fonicznych Polskiego Radia Pomorza i Kujaw*, Toruń 2015, s. 34, 36, 197-203; *Kultura studencka. Z badań folklorystycznych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika [Pamięci Profesora Jana Mirosława Kasjana (1933-2010)]*, pod red. V. Wróblewskiej, Toruń 2015; <http://etnomuzeum.pl/dzwiekowa-podroz-w-przeszlosc-o-archiwum-profesora-kasjana/> [online], dostęp 19.02.2019.

Bożena Kierzkowska (Toruń)